

NR. 3-4
ÅRG. 2
1962

JÄRVAFÄLTETS FÅGELBLAD

JÄRVAFÄLTETS FÅGELBLAD

är ett tvångsfritt utkommande organ, vilket om möjligt utkommer med 4 nr / år.

I redaktionen:

Anders Bjärvall

Robert Franzen

Karl-Erik Fridzen

Utgives av

Järvafältets Ornitologiska Klubb

Box 446

Sundbyberg 4

Postgiro 58 01 32

Omslagsbilden:

Silvertärna vid boet.

Foto: INGMAR HOLMÅSEN

EN VÅRNATT PÅ FLORAN

av

Karl-Erik Fridzén

Natten mellan den 7 och 8 april hade valts till en exkursion på det stora myrområdet Floran i norra Uppland. Tio stycken J.O.K.-medlemmar hade ställt upp och fördelat sig på 2 st. bilar, vilka välvilligt ställts till förfogande av Lars Franzén och Ulf Broberg. Vid 17-tiden startade vi från trakterna av vårt så väl kända Järvafält, som nu var nästan helt befriat från snö. Det var nästan vindstilla och molnen upplöstes alltmer och det bådade om en fin natt. Ännu på Uppsala-slätten voro fälten snöfria, men någon mil norr därom låg snön kvar i stora sjok på åkarna och vid vattensamlingarna kunde nyanlända vipor ses på näringssök. När den stora sammanhängande barrskogen vid Vattholma, kunde det konstateras att snön ännu låg djup i denna. Efter körning på fina asfaltvägar dök vi in på den smala slingrade vägen vid Films kyrka, som var allt annat än njutbar att åka på vid denna tid på året. Efter att ha parkerat bilarna vid den sista lilla grå ladan vid Sibbo och lämnat den goda bilvärmern

skulle den 2 km. långa marschen begynna.

Solen dalade och det var nu dags för den lilla sparvugglan att vissla om hon fanns i närheten. Men hon uteblev och vi skulle aldrig hinna fram till hennes marker vi känner till från i fjol. Vi gick i karavan på den slingrande timmerkörarvägen som ledde mot östra änden av stora Agnsjön. Snön låg ännu packad där traktorns hjulpar hade gått fram, men ju längre in i skogen vi kommo, växlade de in än här, än där, dit vi ej skulle och det blev allt svårare att pulsa i den vattenmättade snön. Vi tog en lyssnarpaus. Endast några avlägsna rävs kall bröt tystaden. Vi fortsatte längs stigen som nu knappast var sjönjbar. Någon plumsade ned i ett alltför djupt gammalt hjulspår och karavanen banade sig ny väg vid sidan om den olyckliges klavertramp. En lyssnarpaus igen. Inte ett ljud. Plötsligt blev det ljusare framför oss och vi hade kommit fram till den tallmosse som kantade sjön. En gammal bod som någon naturälskare slagit upp vid sjöstranden skyttade i siluett mellan tallarna. Bredvid boden låg en roddbåt uppdragen med kölen i vädret och den passade oss utmärkt som sittplats. Väster-

himmelen var nu alldeles röd och klar och det började mörkna runt omkring. Alla spände sina blickar mot den taggiga skogshorisonten och liksom väntade att något skulle visa sig i siluett mot den rodnande himlen. Att vi inte var ensamma i skogen fick vi snart höra. Några röster hördes i den riktning varifrån vi hade kommit. I den stillhet som rådde tycktes de liksom uppförstärkta komma från en högtalarebil, som någon fyndigt sade.

Floren är omskrivet av ett flertal författare de senaste åren med kort tids mellanrum^x och besöksfrekvensen har ökat i takt därmed. Särskilt då under vårvintern vid påsktiden då ugglorna ropar.

Rösterna närmade sig oss och deras samtal kunde tydligt avlyssnas. Att det var Ornitologer hördes på deras tal om korsnäbbarna som funnos i stort antal här i somras, om pärluggleungen som sågs på tallgrenen där o.s.v. Att de åkte skidor hördes också på det frasande ljudet från skaren som hade bil-

* "Natur i Uppland" 1948 Sven A. Mellquist.
"Skid o friluftfrämjandets årsbok" 1960.
"Fågelmynen" 1961 Sixten Jonsson.
"S.T.F:s årsbok 1962 Göran Hansson.

dat en tunn skorpa på snön. Plötsligt slutade deras samtal. De hade upptäckt oss där vi satt i andäktig tystnad på båtskrovet. De skidade fram till oss och efter att ha hälsat föll de in i vår tystnadspaus. Några korta klanfulla rop från en sångsvan hördes avlägset. Alla höll vi andan en stund och tystnaden var djup. Någons mage kurrade och man drog lite på mun, några kläder rasslade och "en läderrrem knarrade" till ibland. Stjärnor tindrade och himlen i väster bleknade alltmer. Då hördes det vi alla väntat på. Slagugglan. Mycket svagt hördes hanens dova stötar från den mörka horisontlinjen vi alla stirrade på. Honans skällande hördes svara från samma håll. De ropade ej så länge och vi beslöt oss för att gå över isen mot andra stranden för att få dem på närmare håll. De två skidande försvann snart ur synhåll och fraset från deras skidor tonade snart helt bort. Mitt på sjön var det dags för lyssnarpaus igen, men ugglorna förblev tysta. I mörkret försökte vi urskilja en ljusning mellan björkarna där vattendraget mellan stora och lilla Agnsjön skulle gå. Efter lite krånglande i björkslyet kom vi på några gamla skidspår som ledde i rätt riktning och lilla Agnsjöns ljusa

Slaguggla

Foto: KARL-ERIK FRIDZÉN

yta skymtades snart. Lyssnarpaus igen. Slag-
uglehonan hördes nu skälla lite lågmält någ-
ra gånger. Vi satte kurs mot Agnsjöstugan som
låg på motsatta stranden och blinket från en
ficklampa sade oss att där fanns folk i kväll.
Var där någon som vi kände igen måne Vi
strök alldeles utanför fönstret och såg några
personer därinne, men eftersom vi ej tyckte
oss känna igen någon vände vi åter ut på
lilla Agnsjöns is. Vi stannade en stund och
lyssnade. Några sträckande sothöns ropade öd-
sligt från den stjärnprickiga himlakupolen
och ovanför den mörka skogsbården i norr spe-
lade norrskenet likt strålkastare från en bil
i en avlägsen uppførsbacke, vilket yttligare
stärkte intrycket av vildmark. Någonstans
rasade ett underminerat isstycke klirrande
ner. Eljest var tystnaden fullkomlig. Nästan.

Vi hade vandrat länge nu och våra magar
knorrade, somliga tutade som rördromar och
påminde oss om att det var dags för en brasa
och grillning av korv. Det var svårt att fin-
na lämplig lägerplats här i den sumpiga ung-
skogen varför vi återvände mot stora Agnsjön
för att uppsöka högläntare mark med tillgång
på torrved till brasan. Vi tog in på en rå-
gång mot norr. Det kostade på krafterna att

pulsa i den djupa snön, men på ett höjdrön
beslöt vi oss för att stanna. Det blev ett
högljutt knakande i alla riktningar tills vi
ansåg bränslebehovet vara tillräckligt stort
för att klara nattens kallaste timmar. Snart
flamnade en härlig brasa och den medhavda ma-
ten lät sig väl smaka. Då intet ljud hördes
tycktes timmarna gå oändligt långsamt. Ett
skrapande ljud i skaren bröt så småningom
tystnaden och i skenet av brasan skymtade en
mansperson på skidor med tänd pannlampa komma
mot oss. Jag kände inte genast igen honom,
men när han tilltalade oss hörde jag att det
var Uppsalaornitologen och skribenten Alan
Lundin. Han kände genast igen mig. Vi hälsade
och han slog sig ned vid brasan och tog en
rökpaus medan vi pratade lite fågel. Han bröt
sedan upp med orden "vi ses" och fortsatte ut
i nattmörkret mot storfloran för att utnyttja
skaren medan den ännu var bärkraftig. Brasan
falnade och det var tid att samla in mera
bränsle. En pärluggla hördes blåsa i riktning
mot lilla Agnsjön. Elden flamnade åter upp
och det kändes tryggt att sitta inom brasans
värmande ljusgård. Men sömnen ville ta ut sin
rätt och man satt där nickande i halvslummer.
Några av kamraterna hade somnat och vi blev

tystlåtnare allteftersom timmarna gick. Jag måste ha sovit en stund, ty jag valnade till och såg att det blivit något ljusare i skogen nu. Klockan visade 3. Sex av oss sov på en bädd av granris, emedan fyra var vakna och fick vara med om nattens enda uggleiakttagelse. En slaguggla kom flygande och slog till i en torr björkraka, fixerade oss vid brasan en stund och flög sedan vidare mot några täta unggranar i björkskogen. Att väcka de sovande var inte tänkbart för det hela varade bara några få sekunder och om vi hade visat dem på björken som ännu gungade för ugglans avstamp, hade de väl ändå inte trott oss och kanske gör det väl inte ännu.

Det började ljusna alltmer och den första fågel som prisade den nya dagen var trädkryparen vars klingande sång ljud innifrån grandunklet. Vi hade förståss väntat orren som den första stämman i skogen eller kanske sparvugglan. Pojkarna vaknade till efter hand och det var dags att göra uppbrott och göra en sväng utåt storfloran medan skaren och isarna ännu höll att gå på. I en med martallar bevuxen myrвик stöttes två orrtuppar upp. Mesarna hade vaknat och man kunde urskilja tofsmesen och talltitan samt en kungsfågel

som gned på sin lilleputtviol i en grantätning. Isarna som var sega bågnade under tyngden av oss och stora stjärnor slogs upp för vart steg vi tog. Tysst. Ett skarpt knarrande ljud som om någon velat starta en motorsåg men inte riktigt lyckats, hördes från skogen. Men det var söndagmorgon och ingen arbetade väl nu och så här tidigt. Nej det var spillkråkan som på det sättet uttryckte sina värkänslor, genom att trumma mot någon torrake. En annan svarade längre bort med en annan klangfärg. När vi närmade oss den lilla myrgölen Filsarbytrusket hördes en sävsparv sjunga i en vassrugge åskompanjerad av två orrtuppar västerut. Det var livligt sträck av ringduvor hela morgonen och tre knölsvanar flög norrut sökande efter öppet vatten. Våren första sädesärla kom med hoppande flykt utifrån stormyren. Vinden var gråkall och solen ville inte titta fram helt och det blev aldrig någon riktig fart på orrspelet. Endast tre tuppar kunde höras på en gång, men orre fanns det, det vittnade spåren om. Deras löpor, ej så olika generalstabskartans länsgränser sågs ofta i hyggeskanterna där nu ungbjörken höll på att växa upp. Efter besöket vid Filsarbytrusket ställdes färden åter mot stora Agn.

sjön. Några ängspiplärkor sågs i dalande flyktsång över myren. Mitt i rågången, helt nära vår brasolats från i natt, låg en liten hög med svarta dun och ett par svarta lyrformade fjädrar, vilka talade sitt tysta språk om att en orrtupp här råkat i olycka. Kanske var det duvhöken som haft lycka i stället. Ett par av dom vackraste fjädrarna fick i allafall följa med hem som minne från stormyren däruppe i norduppland. Väl nedkomna till stora Agnsjön tittade småningom solen fram och värmdes riktigt skönt. Fyra stycken knölsvanor flög med takfast sjungande vingslag söderut och ringduvesträcket tycktes aldrig ta slut. Vi kastade några blickar ut över Agnsjöns bländvita yta innan vi gick in på skogsvägen som ledde oss ut ur skogen och mot bilarna som troget väntade i skuggan av den lilla grå ladan vid Sibbo.

AKTA ER
GRABBAR! ▷

MODERN KROPPSVÅRD

Yaxxa

Det finns tre goda skäl som talar för Yaxa.

Det första: effektiviteten — jämför själv

Det andra: appliceringsvalet — välj själv

Det tredje: doften — oefterhärmligt frisk

Hjälp mej, jag har problem

Jag har råkat ut för en fågelskådare. Nej, inte den fågelskådaren — en annan. Visst är han rar och visst tycker jag om honom, men ändå finns det ögonblick, då jag tvekar på vår framtid...

Jag tänkte inte så mycket på det i början, trots att vi inte hade känt varandra i mer än tio minuter, förrän han var i färd med att försöka lära mej rördrommens lockrop. (Jag tror att han kommer att fria till mej, den dag jag lyckas).

Men, nu undrar jag: Måste jag resten av mitt liv tillbringa den huttrande grågryningen spejande efter spovar? (Jag är så morgonsömnig). Måste jag lära mej skillnaden mellan en grönbensa och en mittbensa (finns förresten mittbenan, eller är det bara som Povel påstår?). Måste jag smyga på gungfly efter smålommen? Jag vill så gärna stanna hemma och jag har märkt att jag kan få honom att stanna också, om jag förleder honom med väldoft (Yaxxa).

Är det omoraliskt? Jag menar, om jag samtidigt bjuder honom på äppeltårter, som han älskar. Har jag rätt att hålla honom borta från fåglarna? Ni, som själv är kvinna, hjälp mej.

Oviss.

P. S. Han kallar mej sin "lilla gluttsnäppa". D. S.

TRO DET OM NI VILL!

DN 13/10-61

Dramatisk landning i skräkkolonin.

DN

4/1-62 Det är våren

Året har knappt vänt sig och börjat på nytt förrän påringning- en om det första värtecknet kommer. Spankulerande i solskenet på Hötorgscity hörde en herre, som kommit ända från Linnégatan, fågelsång. Han tänkte först att det var en konstgjord fågel, en sådan som reklamvisisar i affärers portar då och då. Men kvittret lät så naturligt. Herren tittade upp längs takåsarna, de allra lägsta av takåsarna. Och se där: där satt en liten taltrast med vibrerande vingar och trallade för fulla muggar. Det är våren.

Namn och nytt har rådfrågat sin fågelexpert om trovärdigheten i detta; hon slog för säkerhets skull i sina böcker före uttalandet:

— Det vete fåglarna.

Göken hördes, enligt den lyhörde Hålsingborgskorrespondenten, i Hyllstorpas plantering invid Kroppe kyrka på lördagen. DN 12/2-61

I snökanten, dvs i Gävle, har på- lilla värtecken visat sig, tusnilagon blommor, getingarna slrrar, och på torsdagen drog ett transträck på 40 fåglar norr ut över staden. Rekord för årstiden. DN 17/2-61

SvD 9/1-62

Blåmes flög ända ned till Det heliga landet

En blåmes som ringmärktes som unge den 2 juni 1961 av brukstjänste- man Mauritz Magnusson, Hasselfors, har hittats död i Israel. Enligt rap- port från ringmärkningscentralen an- träffades fågeln död den 8 december 1961. — Det är en stor överrask- ning att fågeln kan flyga så långt som till Palestina, säger naturvård- konsulent Erik Rosenberg. Vi vet dock att en del blåmesar lämnar lan- det om hösten medan andra stan- nar kvar. (Örebro, TT)

DN

Mellanspetten är inte riktigt så sällsynt i Mälardalen som Namn och nytt-redaktören tycks tro, berättade man från Risbro gård ute i Järna på söndagen. Där håller man sig med en hel koloni mellanspettar, flera ungar för året tom som ofta flockar sig kring fågelbordet. hösten

60

RINGMÄRKNING

Under tiden 1 jan.-30 sept. 1962 har ring- märkning bedrivits med japannät i huvudsak vid Råstasjön, Hästaträsk och i Kolkärret. Vidare har en hel del böungar märkts. 369 av fåglarna är märkta av Lars Anders- son, Spånga. 90 av Anders Bjärvall och 106 av Robert Franzén.

Art	Märkta t.o.m. 31.12 1961	Märkta 1.1 - 30.9 1962	Total- summa
Gräsand.....	-	1	1
Ormvråk.....	-	9	9
Tornfalk.....	5	5	10
Vattenrall....	-	2	2
Rörhöna.....	-	1	1
Sothöna.....	-	1	1
Tofsvipa.....	-	2	2
Skrattmås.....	-	2	2
Ringduva.....	-	2	2
Kattuggla.....	3	2	5

Art	Märkta t.o.m. 31.12 1961	Märkta 1.1 - 30.9 1962	Total- summa
Hornuggla.....	7	-	7
Tornsvåla.....	10	5	15
Kaja.....	-	3	3
Nötkrika.....	1	-	1
Skata.....	-	7	7
Talgoxe.....	48	64	112
Blåmes.....	25	85	110
Entita.....	3	6	9
Talltita.....	6	6	12
Nötväcka.....	1	2	3
Björktrast....	6	20	26
Taltrast.....	2	11	13
Rödvingetrast.	4	3	7
Koltrast.....	9	16	25
Rödstjärt.....	-	4	4
Blåhake.....	14	8	22
Rödhake.....	11	25	36
Gräshoppsång.	-	2	2
Rörsångare....	3	-	3
Sävsångare....	2	6	8
Svarthätta....	2	4	6

Art	Märkta t.o.m. 31.12 1961	Märkta 1.1 - 30.9 1962	Total- summa
Trädgårdssång.	-	9	9
Törnsångare...	1	-	1
Ärtsångare....	2	10	12
Lövsångare....	3	37	40
Gransångare...	6	35	41
Grå flugsnapp.	-	1	1
Svartvit flug.	-	7	7
Järnsparv.....	28	6	34
Trädpiplärka..	1	-	1
Sädesärta.....	7	-	7
Varrfåvel.....	1	-	1
Törnskata.....	-	6	6
Stare.....	20	-	20
Grönfink.....	11	94	105
Domherre.....	2	-	2
Bofink.....	5	12	17
Gulspurv.....	16	7	23
Sävsparv.....	2	3	5
Gråspurv.....	6	4	10
Pilfink.....	13	3	16
Summa 51 arter	286	565	851

Hästa gärde, vilket med omnejd Foto: KARL-ERIK FRIDZÉN
kanske blir bevarat i framtiden

Krav på skydd av Hästa träsk

Hästa träsk på Järvafältet — häckningsplats för bl. a. vipa, sånglärka och ormvrak — bör bevaras som ett reservat när Järvafältet exploateras för bebyggelse, anser Västerortsklubben av Svenska naturskyddsföreningen. Klubben och dess sektion av ungdomliga fält-

biologer genomför f. n. noggranna observationer av fauna och flora i träskområdet och planerar att inom kort göra en framställning till myndigheterna om att denna pärla bland Mälardalens fågelplatser skall fredas för all framtid.

MEDELANDEN

Man måste beklaga att det är så få, som sänder in sina rapporter över anmärkningsvärda observationer i tid, om de över huvudtaget kommer in.

Var vänlig sänd in rapporterna från tiden 1 juli — 31 dec. 1962 så snart som möjligt efter detta årsslut.

En reviderad förteckning över Järvafältets fåglar kommer eventuellt ut under 1963. I den händelse av, om Ni har några rapporter som inte är med i den första förteckningen (Järvafältets Fågelblad nr 1 nr 2), eller om Ni anser den rapporterade texten felaktig, så skriv en rad till redaktionen.

Tidigare nr av Järvafältets Fågelblad kan rekvireras gratis från JOK.

JOK:s klubbmärke köpes lämpligen genom insättande av 6 kr på vårt postgiro 58 01 32.

V. V. BETALA MEDLEMSAVGIFTEN SÅ SNART SOM MÖJLIGT

ANMÄRKNINGSVÄRDA OBSERVATIONER

på Järvafältet under tiden

1 jan. - 30 juni 1962

Stjürtand

2 ex. hane och hona sågs i Hästaträsk den 19/4 (RC).

Hanen var kvar till den 5/5 (AB, RC, BK).

Sädgås

Ett 40-tal sågs över Hästa den 24/4 (AB).

Sångsvan

4 ex. sträckte mot norr över Sthlm:s Tygstation den 5/4 (KJ).

Blå kärrhök

Ett honfärgat ex. sågs över Hästagärde den 15/4 (K-E F).

Pilgrimsfalk

Ett ex. slog efter en vipa på Hästagärde den 18/5 (K-E F).

Vattenrall

Hela vintern har 2 ex. uppehållit sig vid ett öppet dike vid Råstasjön.

Kornknarr

Hägerstalund den 27/5 (GE, BK).

Dammtorp den 30/5 (KJ).

Hästaträsk den 1/6 (BK).

Hägerstalund den 24/6 (K-E F)

I samtliga fall rör det sig om ensamma exemplar.

Rörhöna

3 ex. har övervintrat i det öppna diket vid Råstasjön.

Roskarl

Ett ex. sågs vid Lötsjön den 23/5 (RC).

Silvertärna

Ett ex. sågs i Säbysjön den 19/5 (RC).

Jorduggla

Ett ex. vid Ärvinge den 1/6 (RC).

Härfågel

Ett ex sågs uppe vid Hästa gård den 21/4 (RC).

Första fyndet på Järvafältet.

Trädlärika

4+2 ex. sågs på F 8 den 1/4 (RF, KJ).

Råka

Sågs vid flera tillfällen vid månadskiftet mars-april.

Gärdsmyg

Ett ex. övervintrade vid Råstasjön.

Sjungande ex. hördes vid Väsby gård den 29/4 och vid Säbysjöns östra sida den 24/6 (K-E F).

Stare

En flock på ett 10-tal fåglar sågs vid

Spånga kyrka den 13/1 (GE, BK).

Vinterhämsling

Ett ex. sågs bland vanliga hämslingar på Hästagårde den 1/4 (RF, KJ).

Bofink

Ett 10-tal därav 2 honor övervintrade vis Husby.

Rödhake

Ett ex. sågs i början av jan. vid Råstasjön (AB, RF, KJ).

Gräshoppsångare

Kärret nedanför Berggården den 2/6 (KJ).

Hästaträsk den 12/6 (BK).

Råstasjön den 23/6, 2 ex. (GE, RF).

I Kolkärret har det uppehållit sig 3 sjungande hanar hela sommaren.

Sävsparv

1 ex. övervintrade vid Råstasjön.

Snösparv

Ett 50-tal sågs vid Ärvinge den 6/1 (KJ).

Ett ex. på F 8 den 25/3 (AB).

Ett ex. över Hägerstalund den 26/3 och ett ex. över Säbysjön den 27/3 (RF).

AB Anders Bjärvall K-E F Karl-Erik Fridzén

RC Ronny Carlsson RF Robert Franzén

GE Gunnar Eckerblad KJ Kjell Jonsson

I tävling efter tävling visar SAAB-bilen sin överlägsna körsäkerhet. Namn som Monte Carlo, RAC, Midnattsolen, Akropolis bevisar detta.

...och i försäljningsstatistiken vinner
SAAB allt större framgångar!

JÄRVAFÄLTETS FÅGELBLAD

Årg. . 2. Nr 3 - 4

Innehåll:

En vårnatt på Floran av Karl-Erik Fridzén	sid. 29 - 38
Tro det om Ni vill	sid. 40
Ringmärkning	sid. 41 - 43
Meddelanden	sid. 45
Anmärkningsvärda observationer	sid. 46 - 48